

Лисянське	53	4	1,8			10СЗ	40	0,55	1А	18	24	190	3
Лисянське	53	8	0,8			10СЗ	56	0,6	1	21	26	260	3
Лисянське	62	4	1,8			10КЛГ+ДЗ+АКБ	63	0,7	2	18	22	160	3
Лисянське	9	3	8,7			10ДЗ+ГЗ+ЛПД	46	0,8	1	18	22	230	3
Разом по л-ву			13,1										
Бучацьке	62	3	11,5	2	1,8	10АКБ+БП+ОС+ВРБ+ДЗ	41	0,60	1А	18	22	160	3
Бучацьке	73	5	4,9	1	2,9	10АКБ+ДЗ+БП	30	0,70	1	13	14	100	3
Бучацьке	73	6	1,6			4ДЗ3АКБ2БП1ЛПД	46	0,70	2	15	18	130	3
Бучацьке	93	11	18,5	1	4,6	5ДЗ4ЛПД1КЛГ	71	0,70	2	19	22	220	3
Бучацьке	97	2	7,8	1	2,9	7АКБ3ЛПД+КЛЯ	55	0,70	1	20	26	180	3
Бучацьке	97	13	5,8	1	5,3	10АКБ+КЛЯ	20	0,80	4	6	4	20	3
Бучацьке	109	3	7,4	2	3,7	10АКБ+КЛГ+ОС+БП	51	0,70	1	19	24	160	3
Бучацьке	109	12	7,2			6ДЗ4ЛПД+АКБ+БП	48	0,70	3	14	20	120	3
Бучацьке	109	14	17,2	2	1,6	10АКБ+БП+ОС+ВРБ+КЛЯ	41	0,70	1А	18	24	170	3
Разом по л-ву			81,9		22,8								
Яблунівське	3	13	15,0			5ДЗ2ГЗ2ЛПД1КЛГ	100	0,7	2	25	32	270	3
Яблунівське	5	11	0,9			9ДЗ1ГЗ+АКБ+ЯЗ	81	0,7	1	24	28	290	3
Яблунівське	11	7	2,7			8ДЗ2КЛГ+ГЗ	86	0,7	2	23	26	257	4
Яблунівське	22	8	0,6			6ЯЗ4АКБ	60	0,7	1А	24	26	260	3
Яблунівське	22	10	3,6			7ДЗ3ЯЗ+КЛГ+БРС+АКБ	71	0,7	1	23	26	287	3
Яблунівське	39	21	9,3			6ЯЗ2ЛПД1КЛГ1АКБ+ДЗ+БРС	88	0,7	1	26	32	290	3
Яблунівське	39	22	3,7			7ДЗ3ЯЗ+БРС+ЛПД	89	0,7	2	24	30	290	3
Яблунівське	41	1	3,7			6ДЗ4ЯЗ+ЛПД+БП	59	0,7	1	22	26	260	3
Яблунівське	41	23	9,1		2,6	6ГЗ2ЯЗ1ДЗ1ЛПД	65	0,75	2	22	24	280	3
Яблунівське	42	5	1,9			10СЗ+ГХГ	34	0,7	1	15	18	200	3
Яблунівське	42	8	2,1			10СЗ+ДЗ+ЧШ	44	0,7	2	15	18	197	3
Яблунівське	43	1	6,3		3,3	10СЗ	49	0,7	1	19	22	270	3
Разом по л-ву			58,9		5,9								
Шевченківське	25	8	1,9			8АКБ1ДЗ1ЯЗЛ	51	0,7	1А	21	24	200	3
Шевченківське	25	10	1,6			7АКБ3ЛПД+ДЗ	51	0,75	1	19	22	180	3
Шевченківське	31	15	3,4			8ДЗ1ЯЗ1ГЗ	86	0,75	2	24	28	290	3
Шевченківське	37	27	6,6		3,8	10ДЗ+ЯЗ+ГЗ+ЛПД	96	0,70	2	25	32	330	4
Шевченківське	37	28	1,4			6ДЗ4ГЗ+ЯЗ+КЛГ	91	0,75	2	25	32	300	4
Шевченківське	96	2	4,6			9ДЗ1ЯЗ+ГЗ	91	0,70	1	26	32	330	4
Разом по л-ву			19,5		3,8								
Кумейківське	13	1	14,2	5	2,6	9СЗ1ДЗ+ОС+БП	78	0,65	1А	27	26	380	4
Кумейківське	21	1	10,9		3,6	10СЗ+БП	73	0,65	1	26	32	370	4
Кумейківське	22	4	16,6		8,5	8СЗ1ДЗ1БП+ОС	76	0,6	1А	27	36	340	4
Кумейківське	35	7	4,7			10СЗ+БП	56	0,8	1А	24	28	420	4

Кумейківське	47	4	22,0		8,6	10СЗ+БП	81	0,6	I	27	36	350	4
Кумейківське	55	1	4,8		2,0	10СЗ	81	0,65	I	25	36	350	4
Кумейківське	68	6	4,4			10СЗ	62	0,8	I	22	26	360	3
Кумейківське	69	10	0,9			10СЗ+БП+ДЗ	66	0,60	IA	27	32	360	3
Кумейківське	76	3	6,7			10СЗ+БП	55	0,90	IA	23	24	430	3
Кумейківське	81	14	5,4		5,0	10СЗ+ДЗ+БП	59	0,80	IA	25	28	430	3
Кумейківське	83	14	4,4			10СЗ	60	0,85	IB	27	30	510	3
Кумейківське	87	2	6,7			10СЗ	64	0,75	I	24	26	380	3
Кумейківське	89	3	6,4			10СЗ	61	0,70	IA	23	28	340	3
Разом по л-ву			115,1		34,6								
Канівське	3	4	3,0	1	1,3	4ДЗЗКЛГЗАКБ	51	0,60	1	20	24	160	2
Канівське	24	2	14,0			9ДЗІЯЗ+КЛЯ+ГЗ	86	0,70	2	24	26	300	2
Канівське	48	12	131,0	15	3,2	10АКБ+БП+ОС+ТЧ+КЛЯ+ДЗ+ВРБ+ГШЗ+КЛГ	61	0,60	1	20	24	160	3
Канівське	59	21	2,2			7ВРБІТЧІОСІАКБ	35	0,60	4	19	22	210	3
Разом по л-ву			150,2		4,5								
Всього потрібно вибіркового санітарних рубок на площі, га			301,14										

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Надлісництва, призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів, зокрема, вибіркового санітарного рубок, було проведено лісопатологічне обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись Санітарними правилами в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

Обстеженням встановлено:

При лісопатологічному обстеженні лісових насаджень у представлених лісництвах Надлісництва відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха, відсутність опадів та пониження ґрунтових вод), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників, що призвело до ослаблення і всихання дерев хвойних та листяних порід, де будуть відібрані у вибірку санітарну рубку дерева IV - VI категорії санітарного стану.

Оглянуті хвойні ділянки **Михайлівського, Канівського** (2 ділянки), **Кумейківського та Квітчанського, Лисянського** (2 ділянки) та **Яблунівського** (3 ділянки) лісництв з нерівномірною повнотою, є зріджені, пройденими в минулому, вибілковими рубками, розташування дерев, підлягаючих вибірковій санітарній рубці, групами й поодинокі по всій площі ділянок. Будуть відібрані дерева сосни IV – VI категорії санітарного стану: відмираючі, сухостійні, з жовто – зеленою, темно – червоною та відсутньою глицею, з поваленими та зламаними в комелі сухостійними стовбурами, з нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, дерева з дугоподібно зігнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, з локальним та повним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками: верхівковим короїдом, малим та великим сосновими лубоїдами, вусачами: сірим довговусим та рагієм ребристим, златками.

По Квітчанському лісництву на ділянках з головною породою дуб (квартал 11 виділа 10, 12) будуть відбиратись у ВСР, присутні в складі, дерева сосни V – VI категорії.

Обстежені хвойні насадження, де відмічено свіже групове всихання дерев сосни (IV – V категорії), пошкоджених стовбуровими шкідниками (короїдне враження), в **Кумейківському лісництві – квартал 76 виділ 3, в Яблунівському – квартал 42 виділа 5 і 8, квартал 43 виділ 1 занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу по Надлісництву як комплексний**

1 занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу по Надлісництву як комплексний осередок стовбурових шкідників (верхівковий короїд, малий та великий соснові лубоїди, вусачі).

Вся частина хвойних дерев, пошкоджених стовбуровими шкідниками, уражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язане з патогенним грибом офіостомой.

Шкідливість комах і збудників хвороб проявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

По Кумейківському та Михайлівському лісництвах вагомою причиною погіршення стану соснових дерев та їх всихання на обстежених ділянках є розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. Присутні соснові дерева, в яких крони понад 30 відсотків заселені омелою, відмираючі та загиблі - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо - жовто – зеленою, червоною та відсутньою глицею, суховершинні, без приростів, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі), які будуть відібрані в вибірку санітарну рубку.

При огляді відмічаємо, омела австрійська спричинила суттєве зниження енергії росту деревостану, є причиною зниження довговічності насаджень, призводячи до часткової або суцільної суховершинності й усихання дерев. Вона (омела) є одним із найлютіших ворогів зелених (здорових) соснових насаджень, яка здатна з часом знищити наймогутніше дерево.

Обстежені соснові ділянки, де виявлені нові групові заселення омелою крон більше 30 відсотків, по Кумейківському лісництву – квартал 68 виділ 6, квартал 69 виділ 10, квартал 81 виділ 14, квартал 83 виділ 14, квартал 89 виділ 3, по Михайлівському лісництву – квартал 4 виділ 6, квартал 63 виділ 1, квартал 84 виділ 1, квартал 36 виділа 1 і 4 занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу по Надлісництву як осередок омели австрійської.

Слід відмітити, що відповідно пункту 24 «Санітарних правил в лісах України» - «дерева з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубуванню».

По обстеженим хвойним насадженнях, де є в складі або присутні листяні породи (липа, акація, дуб, ясен, граб, осика, клен, береза), будуть відбиратись у вибірку санітарну рубку сухостійні дерева наявних листяних порід, повалені (VI категорії), суховершинні, із зламами верхів, стовбурів (IV категорія).

Оглянуті листяні ділянки змішаного складу по Бучацькому, Канівському, Лісянському, Шевченківському та Яблунівському лісництвах, на яких у поточному році, спостерігається всихання дерев дуба, ясена, граба, липи, акації, клена, верби, тополі, берези, де будуть відібрані у вибірку санітарну рубку дерева IV - VI категорії санітарного стану, в першу чергу, сухостійні, з інтенсивною суховершинністю від 2/3 крони до 100 %, в комплексі - з відсутніми приростами та із сухими скелетними гілками, з масовими відмираючими водяними пагонами, дерева із зламами верхів, з підірваною кореневою системою, дерева з локальним й повним відшаруванням кори та пошкодженнями стовбуровими шкідниками (вусачами, златками, заболонниками).

По Канівському, Шевченківському та Яблунівському лісництвах у ВСР відбирати дерева дуба тільки V - VI категорії, а на листяній ділянці в кварталі 3 виділі 13 (5Д32Г32ЛПД1КЛГ) Яблунівського лісництва дерев дуба в рубку взагалі не відбирати.

Поодинокі зустрічаються в насадженнях Надлісництва дерева дуба IV категорії, підлягаючі ВСР, із враженням некрозно – раковими хворобами: **поперечним раком дуба** (*Pseudomonas quercus*) – Бучацьке лісництво – квартал 109 виділ 12, Яблунівське лісництво – квартал 5 виділ 11, Шевченківське – квартал 37 виділ 28, коли рана охопила 100 відсотків периметра стовбура, що призводить до зниження приросту, послаблення дерев, сприяє буреломам, такі підлягають ВСР;

східчастим раком (*Nectria galligena*), який викликає утворення на стовбурах і товстих гілках багатоступеневих подовжно – овальних ракових ран та виразок, вражені всі наявні листяні породи, де будуть відібрані дерева із ранами, які охоплюють понад 1/2 периметра стовбура.

На ділянках із головною породою ясен звичайний в Яблунівському лісництві будуть відбиратись у вибірку санітарну рубку дерева IV – VI категорій, суховершинні, із зламами

верхів, стовбурів та сухостійні, пошкоджені стовбуровими шкідниками – ясеневими лубоїдами малим та великим, рідше – заболонниками.

Ділянки в кварталі 39 виділах 21 та 22 Яблунівського лісництва, в яких ослаблене насадження, у якому кількість заселених і відпрацьованих шкідниками дерев 2 – 5 %, що перевищує величину природного відпаду, і розташування цих дерев групами, занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу як осередок ясеневих лубоїдів.

Оглянуті ділянки з головною породою акація біла в Бучацькому та Шевченківському лісництвах, та з присутньою акацією в складі листяних порід по Канівському та Яблунівському лісництвах, де будуть відібрані дерева акації IV – VI категорії санітарного стану, без приростів, із дуже зрідженою кроною, з численними водяними пагонами, в тому числі всохлими, що свідчить про втрату біологічної стійкості деревостанів, суховершинні від 2/3 до 100% крони, сухостійні, дерева з розколотими стовбурами, з підірваною кореневою системою, спостерігаються нарости – напівкулясті напливи на стовбурах й пухлини (ракові утворення більше ніж на 2/3 периметра) – здуття або потовщення на гілках і стовбурах, з локальним відшаруванням кори та пошкоджені стовбуровими шкідниками (вусачами).

У Шевченківському лісництві відмічено на деревах акації враження крон омелою білою більше 50 відсотків, які теж підлягають ВСП.

У кварталі 3 виділі 13 Яблунівського лісництва, у кварталі 9 виділі 3 Лисянського лісництва виявлено розбіжність по складу насадження між матеріалами лісовпорядкування та огляду ділянки в натурі. Дані ділянки потребують складання актів про виявлені розбіжності по складу у матеріалах лісовпорядкування.

Таким чином, в обстежених лісових насадженнях Корсунь – Шевченківського надлісництва будуть відібрані у вибірково санітарну рубку дерева, пошкоджені стовбуровими шкідниками та хворобами лісу, а саме:

- дерева хвойних порід IV – VI категорій, пошкоджених стовбуровими шкідниками (верхівковим короїдом, малим сосновим і великим лубоїдами, вусачами);
- дерева дуба VI категорії - сухостійні по всіх лісництва та поодинокі дерева із ранами поперечного раку в Бучацькому, Шевченківському та Яблунівському лісництвах;
- всі наявні інші листяні породи (ясен, липа, граб, акація, верба, клен, тополя, осика, береза) IV – VI категорій санітарного стану.

Характер всихання поодинокий та груповий, темп поступовий та різкий, ступінь всихання слабкий та середній.

При проведенні вибірових санітарних рубок в насадженнях Надлісництва залишати дерева, які виконують важливі біоценотичні функції та дотримуватись показника повноти, встановленого для вибірових санітарних рубок, згідно «Санітарних правил в лісах України».

На момент обстеження відведення насаджень у вибірково санітарну рубку не проведено.

Висновок:

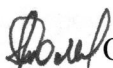
1. В насадженнях, уражених хворобами та пошкоджених стовбуровими шкідниками лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу, провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів, враховуючи стан насаджень та особливості розвитку шкідників.

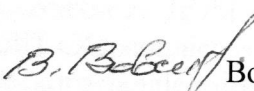
2. З урахуванням наявних осередків хвороб лісу та стовбурових шкідників, ДСЛП «Херсонлісзахист» рекомендує лісовій охороні Надлісництва здійснювати постійний моніторинг деревостанів, особливо в місцях появи верхівкового короїда, з метою швидкого реагування та запобігання поширенню загроз на ранніх ознаках захворювань або шкідників.

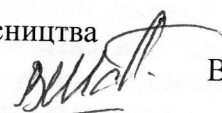
3. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення вибірково санітарної рубки на загальній площі 300,54 га.

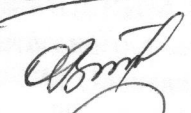
4. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555.

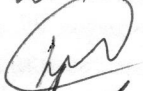
Акт складений в 3 примірниках.
Додаток: фотоматеріали.

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»  Олена ДОМАНЧУК

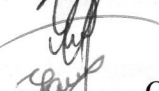
Інженер – лісопатолог I категорії нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»  Володимир БОБК

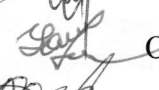
Помічник начальника Корсунь – Шевченківського надлісництва
філії «Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України»  Віталій МАРУСІЧ

Інженер охорони й захисту лісу
філії «Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України»  Олександр ТКАЧ

Лісничий Бучацького лісництва  В'ячеслав ЯЦЕНКО

Лісничий Канівського лісництва  Олександр СЛЮСАР

Лісничий Квітчанського лісництва  Роман ЯЦУН

Лісничий Кумейківського лісництва  Олексій УФІМЦЕВ

Лісничий Лисянського лісництва  Сергій ОСАДЧИЙ

Лісничий Михайлівського лісництва  Олександр ДЯЧЕНКО

Лісничий Шевченківського лісництва  Олександр ДЕМЧУК

В.о.лісничого Яблунівського лісництва  Андрій ЗАКРЕВСЬКИЙ